

95 tezí Martina Luthera

1. Když náš Pán a mistr Ježíš Kristus řekl: „Čiňte pokání,“ chtěl, aby celý život věřícího byl pokáním.
2. Těmto slovům nelze rozumět tak, že znamenala pokání svátostné, tj. vyznání (zповěd) a odpuštění udílené kněžími.
3. Avšak neznamenají pouze vnitřní pokání, neboť není žádné vnitřní pokání bez různého vnějšího umrtvení těla.
4. A tak trest za hřích trvá tak dlouho, jak dlouho trvá nenávisť k sobě (to je skutečné vnitřní pokání), a pokračuje až do našeho vstupu do nebeského království.
5. Papež nemá v úmyslu odpustit a nemůže odpustit žádné jiné tresty než ty, které udělil ze své vlastní autority nebo na základě kanonického práva.
6. Papež nemůže odpustit žádnou vinu. Může jen vysvětlovat a ukazovat, že bylo Bohem odpuštěno. Může samozřejmě odpouštět vinu v případech týkajících se jeho posouzení. Pokud by někdo pohrdal odpuštěním v těchto případech, zůstala by vina celá neodpuštěna.
7. Bůh neodpouští vinu nikomu, kdo se současně ve všech věcech nepokoří před knězem, Jeho zástupcem.
8. Církevní ustanovení o pokání jsou vložena jen na živé. Nic podle nich nelze ukládat umírajícímu.
9. Duch svatý v papeži je k nám vlídný, protože vždy dělá ve svých dekretech výjimku v případě smrti a nutnosti.
10. Z nevědomosti a špatnosti jednají ti kněží, kteří pro umírající ponechávají církevní tresty v očištcí.
11. Názor, že církevní tresty mohou být přeměněny na tresty v očištcí, je očividně koukol, který byl zaset, když biskupové spali.
12. V dřívějších dobách byly církevní tresty udíleny před a ne po rozhrěšení k prokázání opravdovosti pokání.
13. Umírající jsou smrtí osvobozeni od všech trestů, neboť již zemřeli církevním předpisům a dosáhli zproštění z jejich pravomoci.
14. Nedostatečné zdraví ducha, tj. nedostatek lásky, s sebou nutně přináší strach, který je tím větší, čím menší je láska.
15. Tento strach a hrůza jsou dostatečné samy o sobě – nemluvě o jiných věcech – aby reprezentovaly trest očištcce, protože to je velmi blízko hrůze zoufalství.
16. Peklo, očištec a nebe lze rozlišit podobně jako zoufalství, téměř zoufalství a jistotu bezpečí.
17. Zdá se, že u duší v očištcí se snižuje hrůza a roste láska.
18. Zdá se, že nelze dokázat ani rozumem ani Písmem, že duše v očištcí nemají možnost získat zásluhy, tj. růst v lásce.
19. Rovněž se zdá být neprokázané, že duše v očištcí, nebo všechny z nich, jsou si jisté vlastní spásou, i když my si jisti jsme.
20. Pokud tedy papež vyhláší „úplné odpuštění trestů“, nemyslí odpuštění všech trestů, ale jen těch, které sám udělil.
21. Hlasatelé odpustků tedy bloudí, pokud tvrdí, že papežské odpustky osvobozují a zachraňují člověka ode všech trestů.

22. Papež tedy neodpouští duším v očistci žádné tresty, které si měly podle církevních ustanovení odpykat v tomto životě.
23. Bylo-li by úplné odpuštění trestů vůbec možné udělit, pak pouze těm nejdokonalejším lidem, tj. velmi malému počtu.
24. To nutně znamená, že většina lidí je klamána úplným a vychloubačným slibem odpuštění všech trestů.
25. Moc, kterou má obecně papež nad očistcem, je stejná jako moc, kterou má biskup nebo kněz ve své diecézi nebo farnosti.
26. Papež koná správně, pokud vyhlašuje odpuštění duším v očistci, ne však mocí klíčů, kterou ani nemá, ale na způsob přímlyvy za ně.
27. Pouze lidské učení hlásají ti, kteří prohlašují, že když cinkne peníz o dno truhlice, vyletí duše z očistce.
28. Je jisté, že když cinkne peníz o dno pokladnice, vzroste lakota a žádostivost, ale výsledek přímlyvné modlitby církve je jen v rukou Božích.
29. Kdo ví, zda všechny duše v očistci chtějí být vykoupeny tak, jak známe z vyprávění o svatých Severinovi a Paschalovi.
30. Nikdo si nemůže být jistý pravostí své lítosti, natož pak odpuštěním všech trestů.
31. Tak vzácné jako opravdu kající se člověk jsou případy těch, kdo si opravdu kupují odpustky, tj. výjimečně vzácné.
32. Ti, kteří si jsou jisti vlastní spásou na základě odpustkových listů, budou spolu se svými učiteli navěky zavrženi.
33. Je nutné mít se na pozoru před těmi, kteří hlásají, že papežské odpustky jsou darem Božím, který lidem umožňuje usmíření s Ním.
34. Neboť tyto odpustkové listy se týkají výhradně svátostného pokání ustanoveného lidmi.
35. Ti, kteří hlásají, že lítost není nutná u těch, kteří chtějí vykoupit duši z očistce či získat zpovědní výhodu, kážou nekřesťanskou nauku.
36. Každý opravdu kající se křesťan má nárok na úplné odpuštění trestů, a to i bez odpustkového listu.
37. Každý opravdový křesťan, živý i mrtvý, má Bohem daný podíl na všech požehnáních a milosti Krista a církve, a to i bez odpustkového listu.
38. Nicméně odpuštění a požehnání papeže nemají být v žádném případě přehlížena a v opovržení, protože jsou, jak jsem již řekl, vyhlášením Božího odpuštění.
39. I pro nevjzdělanější teology je obtížně vychvalovat lidem spousty odpustků a současně kázat potřebu opravdové lítosti.
40. Skutečná lítost vyhledává a miluje tresty za hříchy, avšak množství odpustků tyto tresty zvolňuje a vede lidi k nenávisti k nim – nebo alespoň vytváří podmínky k tomu, aby je nenáviděli.
41. O papežských odpustcích je třeba kázat velmi obezřetně, aby lid neměl nesprávně za to, že je správné dávat jim přednost před ostatními dobrými skutky lásky.
42. Křesťany je třeba učit, že papež v žádném případě nemá v úmyslu přirovnávat kupování odpustků ke skutkům milosti.
43. Křesťany je třeba učit, že ten, kdo dává chudému nebo půjčuje potřebnému, koná lepší skutek než je kupování odpustků.
44. Protože láska roste skutky lásky a člověk se stává lepším, avšak kupováním odpustků se člověk nestává lepším, ale pouze se částečně osvobozuje od trestů.

45. Křesťany je třeba učit, že když někdo bez povšimnutí mine někoho v nouzi a pak věnuje své peníze na nákup odpuštění, nekupuje si odpustky od papeže, ale rozhořčení od Boha.
46. Křesťany je třeba učit, že pokud nemají více peněz, než potřebují pro své rodiny, nemají mrhat penězi na odpustky.
47. Křesťany je třeba učit, že kupování odpustků je otázka svobodné vůle a ne přikázání.
48. Křesťany je třeba učit, že papež potřebuje mnohem více jejich modlitby než peníze. Udílí-li tedy odpustky, žádá spíše o horlivé modlitby než peníze.
49. Křesťany je třeba učit, že odpustky jsou užitečné pouze tehdy, když do nich nevládají svoji důvěru, ale velmi škodlivé, pokud jejich vlivem ztrácejí bázeň z Boha.
50. Křesťany je třeba učit, že kdyby papež věděl o vyděračství kazatelů odpustků, radši by připustil, aby se bazilika sv. Petra rozpadla v prach, než aby byla vybudována z kůže, masa a kostí jeho ovcí.
51. Křesťany je třeba učit, že by bylo papežovo přání a povinnost prodat baziliku sv. Petra, aby dal peníze těm, ze kterých je pouliční prodavači odpustků vymámili.
52. Je marné stavět svoji spásu na odpustcích, i kdyby jejich prodejci ba i papež sám ručili svou duší.
53. Existují nepřátelé Boha a papeže, kteří v některých kostelech zakazují kázat slovo Boží, aby se v jiných mohlo kázat o odpustcích.
54. Je páchána křivda Božímu slovu, pokud je v kázání stejná nebo dokonce větší část než jemu věnována odpustkům.
55. Je jistě záměrem papeže, že pokud jsou odpustky, které jsou nedůležitou věcí, oslavovány jedním zvonem, procesím či mší, pak by Evangelium, které je jistě největší věcí, bylo kázáno stovkami zvonů, stovkami procesí a stovkami mší.
56. „Poklady církve“, ze kterých papež uděluje odpustky, nejsou mezi lidmi dostatečně známé ani vysvětlené.
57. To, že odpustky nejsou pokladem časným, je zřejmé, neboť mnoho jejich prodejců je dále nedistribuuje, ale shromažďuje je.
58. „Poklady církve“, ze kterých papež odpustky udílí, nejsou ani zásluhy Krista a ani zásluhy svatých, protože ty stále i bez papeže působí vnitřnímu člověku milost a člověku vnějšímu kříž, smrt a peklo.
59. Svatý Vavřinec říkal, že pokladem církve jsou její chudí, ale mluvil v souladu s tím, jak bylo Slovo používáno v jeho době.
60. Bez unáhlení říkáme, že klíče církve, dané díky zásluhám Krista, jsou tím pokladem.
61. Protože je jasné, že papežova moc je sama o sobě dostatečná k odpuštění v jemu vyhrazených případech.
62. Skutečným pokladem církve je nejsvětější Evangelium slávy a milosti Boží.
63. Avšak tento poklad je přirozeně nejodpornější, protože první dělá posledními.
64. Poklad odpustků je na druhou stranu maximálně přijatelný, protože poslední dělá prvními.
65. Takže poklady evangelia jsou sítě, do kterých se dříve lovili vlastníci bohatství.
66. Poklady odpustků jsou sítě, do kterých se nyní loví bohatství vlastníků.
67. Odpustky, které jejich kazatelé označují za největší milost, jsou jí opravdu, dokud přinášejí zisk.

68. Ve skutečnosti jsou však nejmenší milostí, jsou-li porovnány s milostí Boží a zbožností kříže.
69. Biskupové a kněží jsou povinni přijímat s veškerou úctou prodejce papežských odpustků.
70. Ale jsou ještě více povinni napínat uši a oči, aby tito muži nekázali své vlastní sny místo toho, čím byli pověřeni papežem.
71. Nechť je proklet ten, kdo mluví proti pravdě o papežských odpustcích.
72. Nechť je ale požehnán ten, kdo chrání před chtivostí a zvůli prodavačů odpustků.
73. Stejně jako papež spravedlivě hřímá proti každému, kdo škodí prodeji odpustků.
74. Mnohem více bude hřímá proti každému, kdo používá odpustky jako záminku, aby uškodil svaté lásce a pravdě.
75. Domnívat se, že odpustky jsou natolik mocné, že by přinesly odpuštění i tomu, kdo by spáchal nemožné a poskvrnil matku Boží, je bláznovství.
76. My naopak říkáme, že papežské odpustky nejsou s to odstranit vinu ani za lehké hříchy.
77. Říkat, že i kdyby sám svatý Petr byl dnes papežem, nemohl by udělit větší milosti, je rouhání proti svatému Petru i papeži.
78. My naopak říkáme, že dnešní i jakýkoli jiný papež má k dispozici mnohem větší milosti: Evangelium, duchovní síly, dar uzdravování atd., jak je psáno.
79. Říkat, že kříž ozdobený papežským erbem, který je používán prodejci odpustků, je co do hodnoty stejný jako Kristův kříž, je rouhání.
80. Biskupové, kněží a teologové, kteří dovolí, aby se taková věc šířila mezi lidmi, budou se z toho muset zodpovídat.
81. Takové nespoutané kázání odpuštění dělá i pro učené muže obtížným uchránit posvátnou úctu, která náleží papeži, před pošpiněním a oprávněnými dotazy laiků.
82. Jako je: „Proč papež nevyprázdní pro svatou lásku a zoufalou potřebu duší očištěc, když osvobozuje nekonečné množství duší kvůli mizerným penězům, za které staví kostel?“ První důvod by byl nanejvýš spravedlivý, druhý je pak nanejvýš banální.
83. A dále: „Proč se mají konat pohřební mše a mše při výročí úmrtí kvůli mrtvým a proč neuvolní peníze uložené na tento účel, pokud je to špatné modlit se za vykopené?“
84. Nebo: „A co je to za nový pohled na zbožnost Boha a papeže, že za peníze umožní bezbožným a svým nepřátelům vykoupit z očištěc zbožné duše a přátele Boží a neosvobodí radši tyto zbožné a milované na základě čisté lásky?“
85. Nebo: „Proč jsou již dávno anulované, dávno mrtvé a nepoužívané předpisy o kajcnosti nyní uspokojovány odpustky, jako by nadále byly živé a v platnosti?“
86. Nebo: „Proč papež, který je dnes bohatší než nejbohatší z rodiny Crassů, nefinancuje výstavbu baziliky sv. Petra sám místo toho, aby používal peníze nejchudších věřících?“
87. Nebo: „Co papež uděluje těm, kteří mají díky své dokonalé lítosti právo na úplné odpuštění a požehnání?“
88. Nebo: „O kolik větší požehnání by přišlo do církve, kdyby papež dělal stokrát denně to, co dělá jen jednou, a uděloval odpuštění všem věřícím?“
89. „Vzhledem k tomu, že papež svými odpustky sleduje spásu věřících spíše než peníze, proč zrušil platnost již udělených odpustků a odpuštění, když měly stejný efekt?“

90. Potlačit tyto velmi trefné otázky laiků silou místo vysvětlování znamená vystavit církev i papeže výsměchu jejich nepřátel a udělat křesťany nešťastnými.
91. Kdyby byly odpustky hlásány v souladu s duchem a vůlí papeže, bylo by snadné všechny uvedené námitky snadno vyvrátit, nebo by vůbec neexistovaly.
92. Pryč tedy se všemi těmi proroky, kteří lidu Krista říkají „mír, mír“ a přitom žádný mír není!
93. Ať jsou požehnáni všichni ti proroci, kteří lidu Krista říkají „kříž, kříž“ a přitom žádný kříž není!
94. Křesťané mají být povzbuzováni, aby následovali Krista, svoji hlavu, skrze tresty, smrt a peklo.
95. A tak vcházejí do nebe prostřednictvím mnoha trápení a nespolehali na falešný mír.

95 tezí (lat. *Disputatio pro declaratione virtutis indulgentiarum*, německy *Die 95 Thesen*) Martina Luthera byly latinsky psané podklady k teologické disputaci, které autor 31. října 1517 poslal jako přílohu dopisu biskupovi mohučskému a magdeburskému Albrechtu Braniborskému.

